పంట

నవంబర్ మాసం మధ్యరోజులు! రెబ్బకొండ గాలి గుండెలు వొడికించేస్తుంది చలితో! దట్టంగా పడుతున్న తెల్లమంచు – కొండల్నీ, ఆకాశాన్నీ కప్పేసింది. గ్రామాలనూ వాటిచుట్టూ ఉన్న పొలాలను కలిపేసింది తెల్లగా!

మంచుతో తడిసిన చెట్లు.... బాధతో కళ్ళనుండి నీరుకార్చినట్లు ఆకుల నుండి నీటి బొట్లు టపాటపా రాల్చుతున్నాయి! చిన్న చిన్న మొక్కలయితే భోరుమని విలపిస్తున్నట్లు జలజలా రాల్చుతున్నాయి మంచుబిందువులను.

రెబ్బకొండ వెనకగా పుడమితల్లి పురిటి నొప్పుల్లో వుంది. రక్తకాంతి ఎర్రగా సింధూరంలా వుంది. కాంతిని ఆవాహనం చేస్తూ కోడిపుంజులు గొంతులెత్తి అరుణోదయాన్ని చాటుతున్నాయి!

పార్వతీపురం ఏజెన్సీలో – తూర్పుకొండల కానుకొని వున్న ఆ అడవులలో రకరకాల పక్షులు అరుచుకుంటూ... రెక్కలు కొట్టుకుంటూ చెట్లమీంచి ఎక్కడికో పయనమయ్యాయి.

ఆ అడవుల కిందవున్న వలసల వరకూ పరుచుకొని వున్న పంట పొలాల్లో.... పంటకొచ్చిన వరిచేలు మంచుతో తలలు బరువుగా వేలాడేసి.... చలికి సన్నగా వొణుకుతున్నాయి.

వలసల వీధుల్లో చలిమంటలు కాల్తున్నాయి. మంటల్లో కాల్తున్న పచ్చిదుక్కలు ముసిమారుతూ పొగరేపుతున్నాయి. చలికాగుతున్న గిరిజనులు కళ్ళు పులుముకుంటూ, ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ చలిమంట నుండి పనిపాట్లలోకి కదులుతున్నారు.

చేతిలోని మునకాల కర్రతో ఎవరో.... తనపక్కకొచ్చి మంటకాగుతున్న కుక్కను కొట్టాడు! కుక్క తోకముడుచుకుంటూ... కుయ్యోఁ.....మని రాగాలు తీస్తూ పారిపోతోంది!

కొండలమీంచి మంచు మెల్లమెల్లగా కరుగుతోంది. పోడుల మీద డబ్బాలు.... కొండల్లో ప్రతిధ్వనిస్తున్నాయి.... అక్కడెక్కడో కొన్ని గొంతులు 'నక్క'ను తరుముతున్నాయి. చీకట్లను తరిమేస్తూ... సూరీడు కొండలమీంచి బయటపడుతున్న వేళవుతోంది.

కొండగొర్రి బిక్కుం.... యింటి ముందటి రాటకి కట్టిన మేకకి వేప కొమ్మలు దొంతుజేసి, రాటకు వేలాడేసి.... ఆ కొమ్మలలోంచి, ఒక పొడవాటి పుల్లను పళ్లు తోముకోటానికి విరిచాడు.

బిక్కుం 'జుంబిరి' గ్రామస్థుడు. ఉంగరాలు తిరిగిన చింపిరిజుత్తు; వెడల్పాటి మొహానికి లోతుకళ్ళు; మూతినిండా గుబురు మీసాలు.... చూట్టానికి మనిషి యేదో యాతనలో వున్నట్లు కన్పిస్తాడు. ఒంటిమీద గోచీగుడ్డ బాగా మాసిపోయింది. పాదం నుండి తలదాకా వొత్తుగా వున్న వెంట్రుకల్తోటి శరీరం నల్లగా కనిపిస్తోంది. నల్లటి శరీరంలోని కండలు యిపుడిపుడే బిగువు సడల్తున్నాయి.

బిగువు సడలుతున్న బిక్కుంకి వయసు నలభయి దాటి వుంటుంది. పనిపాటుల్లో సాయపడే భార్య ఎప్పుడూ వెంట వుంటుంది. కొడుకు – పోడును కాపలాకాసి తిరుగుతుంటే, వెంటగా యీ రాటనున్న మేక తిరుగుతుంటుంది. ఇంటివద్ద కూతురు కోళ్ళు చూసుకుంటూ వంటావార్పూ చూస్తూ వుంటుంది.

రాటనున్న మేక 'మే!' అని గీపెట్టి, వేప ఆకులు నమలసాగింది. బిక్కుం పళ్లుదోము పుల్ల నోట్లో పెట్టాడు. ఇంతలో పక్కింటి సోంవు అతృతగా వస్తూ –

"బిక్కుం! గెడ్డోర నీ వొరిసేని కోసేత్తన్నార్రా.. బుగత బాబు మనుసులు" అన్నాడు.

"ఆఁ!" అని ఆశ్చర్యపోయాడు బిక్కుం! సోంవు మాటలు విన్న బిక్కుం భార్య యింట్లోంచి వచ్చి, చేత్తో మెటికలరిస్తూ–

"అయితే, యింకొదల్లేదన్నమాట, మామీద పడిన పీడలు! ఓలమ్మ.... యెంత అంతకంకి దిగిపోనారు! ఆడెంత బుగతబాబయితే మట్టుగ; నాయెం ధర్మమ్ముండొద్దా! ఆడేటి ఉడిసి అలసిపోనాడా? గాబు దీస్సి జాపోసి పోనాడా? సెంవట పోసినాడా???.... సేని కోసీడంకి పూనుకున్నాడు! ఆ కరనం గండడెన్ని గండాలు పెట్టాడు! కొండల్లాగున్ని గెడ్డగట్టు తవ్వి..... బాగుసేత్తే, యింత మడిసెక్క గట్టుకుంతే – గండలు నా మడిసెక్కని ఆల గుండంలో కలుపుకుంతారా? నా కట్టం గంగల కలిపీస్తారా?" యిలాగ రాగాలు తీస్తూ అప్పుడే ఉదయిస్తున్న సూర్యున్ని చూస్తూ–

"నాయినా, సూర్నారాయనమూర్తీ! సూత్తన్నావుగాదా – ఆన్నేయం! ఆ ఆన్నేయ పోలి మీద అగ్గి కురిపించవా? ఆళ్ళ – బతుకులంటించేవా?" అని ప్రార్థించసాగింది!

గెడ్డోరగట్టు తుప్పలూ, డొంకల్లో రెల్లిగడ్డీ, దబ్బగడ్డీ నిండిపోయంటె దాన్ని వరకట్టి: మొజ్జులు ఎక్కలాగి – మెరకదున్ని, గట్టుబోసి ఒక మడిని వరకట్టుకున్నాడు బిక్కుం అయిదేళ్ళ కిందట! రెక్కలిరిసి సాగులోకి తెచ్చుకున్న ఆ మడిలో మొదటి సంవత్సరం వరిపంట పండించాడు. పోడుపంటలకు తోడుగా జోరిపొలంల వున్న మడిలో పంటకు తోడుగా –

యీ గెడ్డోర మడి పంట కలవటంతో బిక్కుంకి ఆ యేడాది తిండికి లోటురాలేదు. పిల్లాది మొదలు కుటుంబమంతా కడుపునిండా తిన్నారు. కష్టం ఫలించింది అనుకున్నారు!

కడుపుమీద దెబ్బగొట్టాడు కర్నం! గెడ్డ గవర్నమెంటుదన్నాడు. రెవిన్యూ భూమి ఎన్క్రోచ్ చేయటం నేరమన్నాడు. దానికి ఘోరమైన శిక్షన్నాడు. జరీమానన్నాడు. పాపం! బిక్కుం బిక్కమొహం వేశాడు. దిక్కులు వెదికాడు. దేవతల్నీ, దయ్యాల్నీ మొక్కాడు! వాటితో పాటుగా .. కర్నం కాళ్ళు పట్టుకున్నాడు.

"బాబ్బాబు! నా కడుపు కొట్టకు! నా పెళ్ళాం, పిల్లాది మొదలు రెక్కలిరిసి కట్టుకున్న మడిసెక్క. యిన్ని గింజలు పండితే గెంజితాగుతామని ఆశపడ్డాము. మా గెంజిల బుగ్గి పోసీకు" అని పలు రకాలుగా బ్రతిమాలగా కర్నం ఆ యేడాదికి కనికరించాడు! కనికరించి నందుకు..... ఆయేటి పంటలో పాలు యిచ్చుకున్నాడు బిక్కుం! కర్నంకిచ్చిన పాలుపోగా పంటకు పెట్టిన మదుపుపోగా ఆ యేడాదికి బిక్కుంకి మిగిలినది కొంటు గడ్డీ.... కొద్దిపాటి గింజలూ! అయినా ఆదేచాలు అనుకున్నాడు బిక్కుం.

కరణం దీనితో సరిపెట్టుకోలేదు. సరిపెట్టుకోవాలనుకున్నా సరిపెట్టుకోనివ్వలేదు బుగతబాబు! బుగతబాబుకి గెడ్డ దిగువను, ఎగువనూ చుట్టుపక్కలా, అక్కడినుండి పల్లందాకా దాదాపు వందెకరాల భూమి వుంది. బుగతబాబుకి సమితి ప్రెసిడెంటుతోటి చనువుంది. జిల్లా పరిషత్ ఛైర్మన్ తోటి స్నేహముంది... రాష్ట్ర మంత్రివర్గంతో మంచి పరిచయముంది.

ఇంత భూమినీ, కొంత కౌలికిచ్చేసి కొంతకంబార్లను పెట్టి సాగు చేయించు కొస్తున్నాడు. యిదిగాక రోడ్లూ, చిన్నగెడ్డలకు వంతెనలూ, డాంలూ, లాంటి కట్టడం పనుల కాంట్రాక్టులన్నీ బుగతబాబే గుమస్తాల ద్వారా చూసుకొస్తున్నాడు.

ఇలా.... రైతుల్లో మోతుబారి రైతులాగ, కాంట్రాక్టర్‌లలో బడా కంట్రాక్టర్ లాగా రాజకీయ నాయకుల్లో.... పదవీ వ్యామోహం లేని పెద్దలాగ; ఆప్తుడులాగ... ఆ ప్రాంతంలో పేరు ప్రతిష్టలు కలిగిన బుగతబాబుకి.... గెడ్డోర తన భూముల పక్క బిక్కుంగాడు వరకట్టిన మడిచెక్క భోగట్టా తెలిసింది.

"వరకట్టినందుకు వాడు మూడేళ్ళు పంటననుభవించాడు కదా; యిక దాన్ని లాగేయ్" అని కర్నంకి చెప్పాడు బాబు!

కర్నం కాదనలేకపోయాడు! లాగేసాడు మడిచెక్కని!

"యిదేటి గోరం! నీకేటేటా పాలూ భాగం యిచ్చుకుంతన్నాను. పట్టా తెప్పిత్తానన్నోడివి.... ఆకరికి కట్టుకున్న మడిసెక్కని సెల్లుజేసీత్తన్నా వేటిబాబో...... కర్నంబాబో" అని గొల్లుమన్న బిక్కుంకి, కర్నం చిట్టాలిప్పాడు, చట్టాలు చెప్పాడు. అడంగలన్నాడు. అదన్నాడు.... ఇదన్నాడు.. యీ గెడ్డ బుగతబాబు వంశానిదన్నాడు. గెడ్డ ఆయకట్టు వారి

జిరాయితీ అన్నాడు. గెడ్డ.. గెడ్డగట్టూ వారిదే అన్నాడు. గవర్మెంటుగాదు కళ్ళు మూసుకోడంకీ, కానకపోడంకీ! బుగతబాబుకి బోల్డు సూపుంది! అతని కళ్లకాననిది లేదు. అంచేత కొండోడా, బుగతబాబు భూమినొదిలీ.... లేపోత్తే.... నీకు భూమ్మీద నూకలుండవు అనిగూడా అన్నాడు!

వొదల్లేదు బిక్కుం! ఒదిలేయటానికి ఆమడిలో బెద్దలన్నీ బిక్కుం కుటుంబం తాలూకా నెత్తురుగడ్డలు! నెత్తురు నెలా మర్చిపోగలరు? ఒంటినెత్తురు ప్రవాహం ఆగేదాకా నెత్తురుమీద ఆశ వుంటూనే వుంటది.

ఆశల్ని మోసుకు బుగతబాబుని దర్శించుకున్నాడోసారి బిక్కుం.

"నాయిం కాదు, నారత్తమాంసాల్ని గెడ్డలపోసి మడిసెక్క జేసాను! నా కడుపు కొట్టకు! కనికరించు బాబూ" అని కాళ్లు పట్టుకున్నాడు! కన్నీటితో సొదంతా వివరించాడు!

బాబు "నా జిరాయితి జాగాల, నా కళ్ళు గప్పిసి మడిగట్టుకోని:..... మూడేళ్ళు అనుభవించింది చాలక, యింకెవుడి ఆస్తి పడీసుకుంతావురా? పోన్లేకదా అని ఒదిలేస్తున్నాను కాకపోతే కేసుబెట్టి జైళ్ళ దోయించిత్తే.... నీకు నులుపు, సలుపూ తీరిపోయున్ను. యెల్లెల్లొరే కొండోడా..... ఎల్లు" అని గసిరి తగిలేసాడు!

బాధతోనూ, కోపంతోనూ, ఆవేశంతోనూ బుగతబాబు మేడదిగుతూ మెట్లమీద నిలబడి – మూడేళ్ళ పంట ఆ కరనపోడు మూటగట్టుకున్నాడు. నువ్వేకం నేలతల్లినే సుట్టీసుకుంతన్నావు! కట్టుకోండి.. కట్టుకోండి.... గానిది అగ్గిమూట! ఆc ! అగ్గిమూట అని మాత్రం కానుకోండి – అని హెచ్చరించి వచ్చేసాడు.... బిక్కుం!

ఆ తర్వాత ఎండలో... నీడనిచ్చే చెట్టులాగా, వానలో గొడుగులాగా చీకటిలో దీపంలాగా బిక్కుంని గిరిజన సంఘం ఆదుకొంది. సంఘంబాధ్యులు విషయాన్నంతా విన్నారు. బిక్కుం బాగుజేసిన మడిచెక్క చూశారు. సమస్యను – పల్లంలో, బుగతబాబు గ్రామంలో, సమావేశం జరిపి, పరిష్కరించే కృషి చేశారు. బుగతబాబునీ ఊరి ప్రజలనూ కూచోబెట్టి... చర్చించి, అందరి అభిప్రాయం విన్నాక సంఘం వారు బిక్కుం గట్టిన మడిచెక్కను బుగతబాబు తీసుకోడం న్యాయం కాదన్నారు, అక్రమమన్నారు! బిక్కుం మడిని ఒదిలీసి యీ అక్రమాన్ని సరిదిద్దుకోమని చెప్పారు! లేన్నాడు మంచిదికాదనీ అన్నారు!

అదే, ఆ మాటే బుగతబాబుకి నచ్చలే! ఆ పంచాయితీ తీరూ నచ్చలేదు! యేమంటే. బుగతబాబుకేమీ? రాజ పోషకులు! ఆయన తల్చుకుంటే రాజుని బికారిగానూ, బికారిని రాజుగానూ చేసీగల్డు! అంతటి పవర్‌ఫుల్ బాబుని బేడాపరగ్గాడిలాగా వీధిలోకి పిల్చి తగవు బెట్టడం నచ్చలే! అంతకుముందు ఆ కొండోడు – "కట్టుకోండి.... కట్టుకోండి కానిది అగ్గిమూటని కానుకోండి" – అని అనడమూ నచ్చలేదు. దాంతర్వాత యీ సంగపోళ్ళొచ్చి సభజేసి మొత్తం తన గురించి తన వంశపారంపర్యం గురించి చరిత్ర చెప్పటమూ నచ్చలేదు. సంగపోళ్లన్న మాటలలాంటివి! బుగతకెలాగ నచ్చుతాయి?

గెద్ద జిరాయితీ కాదట! బిక్కుంగాడు కట్టిన మడిచెక్క... యే లెక్కేసినా బుగతబాబు భూమిలోది కాదట! రెవిన్యూ అధికారుల్ని మంచి చేసుకొని, కొండోళ్ళ అమాయకత్వాన్ని ఆసరా తీసుకొని.... తన లాంటోల్లు గిరిజన్ల భూములు గుంజుకుంతన్నారట! అసలు ఏజెన్సీ భూములు గిరిజనులకే వుండాలి తప్పా గిరిజనులు కానోళ్లకి వుండగూడదని చట్టాలున్నాయట! యిలాగెన్నో చెప్పి చట్టాలని చెత్తబుట్టల జల్లేసి.... తనలాంటి బుగతలు జబర్దస్తీ జేస్తన్నారనీ..... జరుగుబాటు లేని పేదలంతా యీ జబర్దస్తీ మీద తిరుగుబాటు చేస్తారు జాగ్రత్తనీ బెదిరించారు!

యిలా బెదిరించితే బాబుకి బయ్యివేమిటి? కాకితోటి కవురెడితే కలకటేరొత్తాడు, గెద్దతోటి కవురెడితే కాకీబుట్టలోల్లొత్తారు! మిట్టకాయేత్తే.... మినిష్టర్లొత్తారు! ఆ బాబుకి బయ్యిమేటి? – అని ఆ గ్రామ పెద్దరైతులు కొంతమంది అనుకున్నారు.

వారనుకున్నట్టే బుగతబాబు కసిగందలేదు! సంగపోలిమాట కాతరు సెయ్యలేదు! – ఎల్లండెల్లండి.... ఆ కొండోడి అగ్గిమూటనీ..... మీ తిరుగుబాటునీ చూసుకోగల్ను! ఎల్లండి – అని తెంపేసి, తగువులోంచి లేచిపోయారు బుగతబాబు!

అలాగే చూసుకున్నారు కూడా బుగతబాబు ! సంగం దన్నువుంది కదా అని మడిచెక్క దున్ని.... నారుపోసాడు ఆరుద్రకార్తెల బిక్కుం! బుగతబాబు... చూసాడు! ఊరుకున్నాడు! నారు బాగా పెరగనిచ్చాడు! యిక వుడుపుకి నారు అందుకొచ్చే టయిముల ఆ మడి దమ్ము పట్టించాడు ఉభాల సీజనులో బుగతబాబు! అడ్డుకున్న బిక్కుంనీ; అయిదారుగురు గ్రామస్తులనీ పోలీసులు లాక్కుపోయారు! బాబు పోయించిన సారా ప్రభావంతో మత్తెక్కిన పోలీసు లాఠీలు పిచ్చెత్తిపోయాయి! బిక్కుంకీ, మిగతా వారికి ఒళ్ళు పచ్చిపుళ్ళయిపోయాయి.

మర్నాడు 'గిరిజన సంగం' బాధ్యుల ప్రయత్నంతో, జామీను మీద విడుదలయ్యారు ..... బిక్కుం... తదితరులూ! ఆ రోజే సంగం మొత్తం కదలి, ఊరు మొత్తాన్ని కదిపి... దమ్ముపట్టిన మడిలో నారుతీసి ఉడిపించారు. చిక్కగా నాట్లుపడ్డాయి! బిక్కుం మనసు కుదుటపడింది!

అదిగో అలా కుదటపడ్డ మనసుతోటి, ఆ మడిచెక్కలో చెంవట కాలువజేసి పెంచిన వరిచేను కోతకొచ్చింది!

చేను కోతకొచ్చేదాక.... ఊరుకోని, యిప్పుడన్యాయానికి దిగిపోయినాడు బుగత! బిక్కుంకి సోంవు తెచ్చిన కబురు చావు కబురయ్యింది!

ఆందోళనతో, బాధతో "యిప్పుడెలాగ? ఆళెంతమంది ఉంతారో?" అడిగాడు బిక్కుం!

"ఉంతారు... పాతికి మందిదాకా.....' సోంవు!

"పోలీసుల అలికిడుందేటి..?" బిక్కుం!

"అలికిడిలేనట్లు గుందిగాని ... కర్నపోడొచ్చాడు! గట్టుమీద కేకలేసుకు తిరుగుతుండు ...." సోంవు!

"యేల యీ ఆరాలన్నీ? ఎక్కడోళో యిక్కడ మన ముంగాల పంట కోసీడంకి అంత గుండె నిబ్బరం గెలిపొచ్చేరు. ఆలకి నేదు బయ్యిం! నీ రత్తం పోసిన మడిని, నువు పెంచిన పంటని ఆలకి జడిపి వొదిలేత్తావేటి? నువ్వొదిల్నా.... నానొదల్ను...! పద.... పద.... ఆళ్లో, మనమో తేలిపోవా?" అని ఆవేశంగా యింట్లోంచి రెండు కొంటు కర్రలు తెచ్చి భర్తకొకటిచ్చి, తనొకటి పట్టుకు బయల్దేరింది బిక్కుం భార్య!

సోంవు వాళ్లని ఆపుతూ "ఆగండాగండి! యిలగ్గాదు. అంతకుమునుపిలాగే దమ్ముబట్టినపుడు మనమడ్డితే.... ఆ బుగతబాబు మనుమలు మన్నిగొట్టారు. పోలీసోల్లు మన్ని పట్టుకుపోనారు" అన్నాడు.

"అయితేటి, చేతికందిన పంటని ఆ దార్వాతకి దారబోసీమంటా వేటి దద్దా?" అని ప్రశ్నించింది బిక్కుం భార్య!

"అదిగాదే కూతురా! మనమిపుడు దేన్నీ వొదిలేము. సంగమున్నది... సంగం నిలబెట్టిన దేవుడు, గురువున్నాడు... ఆలకి చెప్పిచేద్దాం" అన్నాడు సోంవు!

"యిక్కడ్నిండి పంట దాటిపోతే, ఆ తర్వాత యేటి జేత్తేటి నాబం? నా ఒంటిల పేనముండగా... పంట ఆ దార్వాతల పాలబడనీను" అని మరి నిలబడకుండా, కొంటి కర్రెత్తి పరుగందుకున్నాడు బిక్కుం! అతని వెనకాలే భార్య.... కొంటి కర్రతో పరగందుకుంది!

* * *

"ఎపుడాడోరే...నా సేనికోసినోలి పీకలుకోసిత్తానివ్వేల.... కాసుకొండొరే" అని ప్రళయంగా కేకేస్తూ మడిగట్టు చేరాడు బిక్కుం!

గట్టుమీద కర్నం తిరుపతిరావు పట్నాయక్ వున్నాడు. కర్నం నౌకరీ చూసుకోవడమే గాక, అంతకన్నా బుగతబాబు వ్యవహారాలే ఎక్కువగా చూస్తూ వుంటాడు. పులెనకాల వరుదు లాగ బాబెనకాల కరణం బతుక్కొస్తున్నాడు. కాసులు సంపాయించుకుంటున్నాడు. బాబు వెనకాల కర్నం.... ఎవరి బతుకయినా తీయడానికి వెనుకాడడు!

వెనుకాడని కర్నానికి గట్టుమీదుగా వెనుక నుండి బిక్కుం వేసిన పొలికేక వినబడింది! చూస్తే.... కొంటి కర్రెత్తి పరుగెత్తుకొస్తూన్న బిక్కుం కనబడ్డాడు! వెంటనే కర్నం ఆతృతగా

"ఓర్రె, కోతాపీసి... గట్టుమీద కర్రలు తియ్యండ్రా! ఆ కొండోడొత్తండు... రండ్రొరె..." అని కోతకి తెచ్చిన మనుషుల్ని సిద్ధం చేశాడు.

కోత ఆపేసి... అందరూ కఱ్రలందుకున్నారు! బిక్కుం రాగానే కొంటి కఱ్ర కర్నం బుఱ్రమీద వేయబోయాడు! కోత కూలీల కఱ్రలడ్డీసాయి దాన్ని! కఱ్ర.... కఱ్రలూ కలిసాయి! బిక్కుం భార్యా కలిసింది! దెబ్బలు.. కేకలు! బిక్కుం తలమీద దెబ్బ! నెత్తురు చిమ్మింది! ఎఱ్రగా రక్తం పంట గట్టుమీద పడింది!

యింతలో గెడ్డ నలుమూలల నుండీ కేకలు... ఈలలు! కొట్టో.....కొట్టో! అని కేకలు విన్పించాయి.

కర్నం కంగారుగా అన్ని వైపులా దృష్టి సారించాడు. నలుపక్కల నుండీ.... కఱ్ర, కంపా, గొడ్డలీ, కత్తీ పట్టుకొని వలసలోని ఆడా, మగ పిల్లాది చేరిపోయారు! దొరికి నోల్లని దొరికనట్లుగా చితుకబొడిసారు.

కూలి కొచ్చిన గూండాలు కఱ్రలు పారేసి పరుగందుకున్నారు. పారిపోయారు! కర్నం కంగారెత్తిపోయి, గుండెలు దడదడ లాడగా... ఓర్నాయిన, సచ్చాంరో అని పారిపోబోయాడు! పరుగెత్తే కర్నం కాళ్ళమధ్య బిక్కుం భార్య కొంటికఱ్ర అడ్డమేసింది. దబ్బున గట్టుమీద పడిపోయాడు కర్నం. పడిపోయిన కర్నం బుఱ్రమీద బిక్కుం ఎత్తిన కొంటికఱ్ర పడబోతుంటే సోంచు ఆపేసాడు! ఆపేసి –

"వొద్దు.... కొట్టొద్దు! పదండి, యీడ్ని గురువు దగ్గరికి తీసుకెళ్లి..... గురువేటి సెయ్యమంతాడో..... అది సేద్దుం" అని చెప్పి.... అందర్నీ గురువు దగ్గరకు తీసుకుపోయాడు!

* * *

ఊరంతా చీకటి చీకటి గుంది! ఆ చిరుచీకటి వేళకే బుగతబాబు బంగ్లాలో లైట్లన్నీ వెలుగుతున్నాయి! ఆ ఊరి చీకటి మధ్య బుగతబాబు బంగ్లా.. చీకటిలో రైల్వే పట్టాలమీద హెడ్‌లైట్ వెలుగుతో నిలబడిన డీజిల్ గూడ్సులా వుంది!

బంగ్లాలో బుగతబాబు మనను చికాకు చికాకుగా వుంది. కూరున్న సోఫా సెట్టు సౌఖ్యంగా లేదు. లేచి పచార్లు కొడ్తున్నాడు. చుట్టూ కుర్చీల మీద నీలకంఠాపురం సాహుకారి, గుమ్మ మొఖాసాదారు, మరో సాహుకారి.... యిద్దరు మోతుబరి రైతులూ.... వీరితోపాటు కర్నం తిరుపతిరావు పట్నాయక్ వున్నారు.

అందరి మనసుల్లోనా.... కరణం మోసుకొచ్చిన గిరిజన సంగం వర్తమానం కల్లోలం రేపింది! యీ వర్తమానాన్ని పంపిన గురువుమీద అగ్గిలాగ మండిపోతున్నారందరూ!

"అతగాడు కొండ బారిడల మేస్త్రుజ్జోగం సెయ్యడాంకొచ్చాడా? కొండోళ్లకి తిరగబడ్డం నేర్పడంకొచ్చాడా? ప్రెబుత్వం డబ్బుతిని అతడు సేసిన పనేటి? సంగాలు పెట్టడంకా గవర్మెంటు జీతం యిత్తుంది? అతగాడి ఉద్యోగమేటి? ఊరుమీద తిరగడమా... పాటలు పాడుకోని, నాటకాలాడుకోని?" అని ప్రశ్నలేసాడు మొహం కంద గడ్డలా తయారైన

మొఖాసాదారు!

"పాటలు పాడుకోనీ, నాటకాలాడుకోనీ వల్లకుంతన్నాడేటి? తగువులు, తంటాలు తీర్సడంకి తయారు! సంగాల జెండా ఎగరెయ్యిడిం! అన్యాయం చేత్తంర్రో! అని గోలబెట్టీసి.... దొరికిన సావుకార్లనీ, రైతువోరినీ ఆ కొండోళ్లచేత తన్నించీడమూ... యిదీ అతగాడి పనీ!" అని కడుపుగోక్కుంటూ, కడుపుమంట వెళ్ళగక్కాడు ఓ సాహుకారి!

"యీ కొండ నా కొడుకులికి బయ్యముండొద్దా? అతగాడు మేస్త్రుజ్జోగం మీదొచ్చాడు. యివ్వాలుంతాడు... రేప్పొతాడు? అలాటోడి తోకపట్టుకొని.... యీలెన్నాళ్ళీదుతారు? బయ్యముండొద్దా?" అని ఓ మోతుబరి రైతు, కొండోళ్ళు భయపడాలని కోరుకున్నాడు.

"అతగాడెక్కడికీ ఎలిపోడు! యీ కొండోళ్లా అతన్నొదల్రు! సక్కగా బడి చెప్పుకుంటూ, యింకో పక్క చిన్న వ్యాపారం చేస్తూ వుండీవోడా! అలాంటోడు మారిపోయాడు. వ్యాపారం మూస్సాడు. గవర్మెంటోడు అప్పులు రైటాఫ్ జేస్సినట్టుగ... యీడు బాకీ సాకీలు రద్దుజేస్సి... వొదులుకున్నాడు! యికంతే! జాతాపులేటి.. సవర్లేటి ఆ కొండోళ్ళంతా యితగాడ్ని దేవుడనుకుంతంర్రు! గురువు అని పిలుత్తంర్రు. ఆ గురువు మాట వేదవాక్కా వెధవలకి! వేప మొక్కలాగ వుండేవోడు.. అమ్మోరి చెట్టులాగ యేళ్ళుదన్నీసాడు..." అని గురువు ఆనుపానులు తెలిపాడు కర్నం!

"యేళ్ళుతన్నడమేటి.. అన్నిటికీ ఎసర్లు పెట్టీసినాడు కదండీ? కొండోడు యిన్నాళ్ళలాగ సరుకేదేనా మన కాటాలకి తూకవకిత్తండేటి? మనకు అమ్ముతండేటి? ఆ సంగపోలు లేకపోతే.. ఆరోజు సంతమరుండదు. అవుసరాలకు ఆ కొండోలు డబ్బులోడుకుంతే యిన్నాళ్ళుగా కందులు, మినువులు, పెసలో యిలాంటి పంట లేటిత్తన్నారా? గవర్మెంటు వడ్డీ మాటాడతంర్రు! యిక మన యాపారాలు యేటిలకలుత్తాయి" అన్నాడో సాహుకారి!

"నీ యాపారాలేనా?... మా యవసాయాలేటి సాగుతాయా? ఎకరం కోతకీ మోతకీ అయిదు రూపాయిలూ, అంబలికింత సోడిపిండీ యిత్తే దండం బెట్టీవోల్లు... అలాంటిది సంగంబెట్టి పాతికదాటి పెంచుకున్నారు. యింకా పెంచాలట! పాలేరోడి జీతం, కూలోడి కూలిరేటూ అన్నీ పెరిగిపోయి.. కళ్ళు గుడ్లు తేలిపోతున్నాయి కాదా..." అని మోతుబరి బాధ!

యిలా గిరిజన సంఘం వచ్చిన తర్వాత మారిన తమ పరిస్థితుల గురించీ, దానిక్కారణమైన ఆ గురువు గురించీ తలా ఓ తీరు మాట్లాడుతుంటే, బుగతబాబు అసలు విషయంలోకి వాళ్ళను తెచ్చేందుకు–

"కళ్ళు తేలిపోవటం కాదోయ్! కళ్ళు పేలిపోతాయ్. కర్నం తెచ్చిన భోగట్టా తెలీదు

గావాల నీకు... అడుగు కర్నాన్ని" అన్నాడు.

అప్పుడు కరణం, బిక్కుంతో పొలంవద్ద జరిగిన ఘర్షణా; గిరిజనులు మూకుమ్మడిగా రావటం, తనను గురువు దగ్గరకు తీసుకుపోవటం చెప్తూ

"నీనంతక ముందెప్పుడు సూడ్లేదు గురువుని! ఆ జాతాపు దానింటిల, నులక మంచంల కూచున్నాడు. యేదోరాసుకుంటందు! ఒంటి మీద కంపెనీబాడి వొదులొదులు గుంది... యేటంత బలమయినోడు గాదు... సేరు సితకలుండవు... గురువంతే.. యేటో అనుకున్ను!"

"ఆడి అందసెందాలెవుడిక్కావాల! అక్కడేటి జరిగిందో, ఆడేటి కబురు పంపాడో చెప్పవోయ్" అని కసురుకున్నాడు బుగత... కర్నం మాటల్ని ఖండిస్తూ.

"అదే... అదే చెప్తన్నాను. నన్నొట్టికెల్లినోలు అతగాడికి చెప్పారు! అప్పుడతను నన్నుచూసి, ఒక్కపాలి మంచం మీంచి గప్పుమని లెగిసి పోనాడు... అతగాడు – అలగ లెగిస్సరికి.. కర్నపోడిని కాదా... నా కాళ్ళు గడగడ వొణికి పోనాయి. బయ్యం కొద్దీ దండం పెట్టాను!... అయినా అతగాడు తగ్గలే! తగ్గకుండా బిక్కుంగాడి మడినీ; ఆ మడిలో పంటనీ బుగతబాబూ, నీనూ లాక్కోటం క్షమించరాని దుర్మార్గమన్నాడు! యీ దుర్మార్గాలు సాగినన్నాళ్ళూ సాగిపోయాయి! దోచుకున్నన్నాళ్ళూ యీ అడివి మనుషుల రక్తమాంసాలు దోచుకున్నారు! యిప్పుడింక సాగదు. మీ దుర్మార్గాలకు అంత్యకాలమొచ్చింది! మీకు కాలం మూడింది– అని యిలాగ కేకలేసి; ఆఖరికి – యే మడిలోని పంటని బిక్కుంగాడికి దక్కకుండా కోయించుకొద్దామనెల్లానో, ఆ మడి పంటని నన్నే కోయమని, కోసి మోయమని, మోసి బిక్కుంగాడి కళ్ళంలో కుప్ప వెయ్యమన్నాడు! ...నాకుతోడు కొంతమందిని పంపాడు..." అని కొద్దిసేపు ఆగాడు కర్నం!

ఆ ఆగిన సమయంలో "అయితేటి నిజంగా, ఆ కొండోడి చేను కోసి మోసావేటి?" అనుమానంతో, అడిగాడు అక్కడి మోతుబరి రైతు !

"మరేటి జేస్తాను... అడివిల దిక్కులేని చావుఛస్తానేటి! చచ్చినట్లుగ, ఆళ్లతోపాటు చేనుకోసి, మోసి కుప్పేసాను. పొద్దు తిరిగిపోయింది ! యికొదిలేస్తారనుకుంతే, మళ్లీ ఆ కొండోళు గురువు దగ్గిరికి తీసికెల్లారు !

గురువు అప్పటికి చుట్టుపక్కల వలసల సంగమోళ్ళతో కూచున్నాడు ! అందరూ సమావేశముయి, తీర్మానించుకున్నారట.

"యేమనీ....?" అడిగాడు ఆతృతగా సాహుకారి !

"కండగుత్తల కిందనీ, జిరాయితీ భూములనీ, పట్టాలనీ, చట్టాలనీ – గిరిజన భూముల్ని లాక్కొన్నారు పల్లం సాహుకార్లూ.... బుగతలూ ! యిలా అడుగడుగూ, అడివి కోల్పోయిన గిరిజనుడు కొండలెక్కి పోడు బతుకుతో మిగిలాడు ! అంచేత, ఈనాడు సంగం

ఆ భూములలో పంటల్ని స్వాధీనం చేసుకోవాలని తీర్మానించింది....."

"ఆఁ !".... అన్నారు మోతుబర్లూ, సావుకార్లూ సగంలోనే–

"రేపు లేదు ఎల్లుండి నుండి... యీ కార్యక్రమం ప్రారంభిస్తున్నామని మీ బుగతబాబుకీ, మీ వర్గం పెద్దలకీ చెప్పు – అని పంపించారు !" అన్నాడు కర్నం !

"ఒసేటాల, మెడపోత్రం ! పంటలు కోసేడంకి తయ్యారయి పోతంద్రు ! అయితేటి! ఆళ్లన్నంతమాత్రాన సెల్లిపోద్దేటి?" అనడిగాడు మొఖాసాదారు.

"చెల్లకేమవుతాది ! నీ చేలు ఆళ్ల యింటి ముంగాలున్నాయి. ఎత్తెల్లి నువ్వీ పల్లం నుండెన్ని సార్లు పూటవుతావు దెబ్బలాటకి....?" అని కర్నం, ఆ దోతరఫీ చెల్లిపోద్దన్నాడు.

"మనం పూటవడమేల? కేసులు బెట్టి, జెయిళ్ళ దోయించేత్తే పోలీసోల కప్పజెప్పిత్తే... ఆలు సూసుకోరా !" అని పోలీసోల్ల అండ గూర్చి ఆశపడ్డాడు సాహుకారి !

"ఆఁ...ఆఁ... సూసుకున్నారు కాదా? కేసులు గీసులాల్నేటి అడ్డీసాయి? జెయిలు కెల్లినోలు మరింత తెగించేంత్తంద్రు ! అయినా ఎన్ని మళ్ళుకాడకి పోలీసుల్ని కాపలా ఎడతాము? కోసీ, మోసీ మన కళ్ళాల కుప్పలెయ్యి వొలిసినోళ్లే... కోసుకు దొబ్బుతామంతే మరేటి సెయ్యలేం... పంటలొదులుకోటమే యీ యేడు..." అని నిరాశ పడ్డాడు మరో సాహుకారి !

అప్పుడింకో సాహుకారి "యిదంతా, ఆ 'గురువు' గాడి నుండి వొచ్చిన బాధ కాదా"? అనడిగాడు.

అప్పుడు బుగతబాబు గొంతెత్తాడు ! అందరూ నిశ్శబ్దమయ్యారు....అతన్నే వినసాగారు.–––

"చూశారు గాదా ! ఎక్కడోళ్లు ఎంతకి దిగిపోనారో ! దుర్మార్గానికి దిగిపోనారు ! యీ దుర్మార్గాని కూరుకుంతే...యిది ఊరూరా పాకిపోద్ది... దేశానికీ అంటుకుంటాది ! ఎవుడి నౌకరాడు చేసుకోడంకి, ఎవుడి సంపదాడు అనుభవించడంకీ గాంధీగారు స్వాతంత్ర్యం తెచ్చారు గానీ... యిలాగ భూములు నాక్కోడంకీ, పంటలు కోసేడంకీ, అంతకాలు సెయ్యడానికీ కాదు ! అంత దురుమార్గపు తెల్లోల తోటే శాంతంగా దెబ్బలాడాడుగానీ...యీ గురువులాగ – కొండోల్ని రెచ్చగొట్టినట్లు, మన్ని రెచ్చగొట్టీ లేదు. దురుమార్గప్పనులికి దించీలేదు. గాంధీగోరు సెప్తే... దిగనోడెవుడు? అయితే ఎందుకు సెప్పలేదు? ఆయన మహాత్ముడు గనక సెప్పలేదు.

అంచేత మహాత్ములు బతికిన నేలమనది. యిక్కడ దురుమార్గులుండగూడదు. మహాత్ములు తెచ్చిన మంచికి అది దేంజరు! ఆ దేంజరెలాంటిదో...మనకిప్పుడు బోధపడి పోనాది కాదా...?" అని ఆగారు.

"అవునవును...పడ్డాది" అన్నారంతా !

"అంచేత మంచిని రచ్చించుకోడానికి, మహాత్ముల నేలని నిలబెట్టడానికి డేంజరుగాళ్ళని మనం చంకలో పెట్టుకుంటే మంచిదేనా?" అడిగారు !

కాదన్నారు....అంతా !

"కాదుగదా, అయితే డేంజరు అంటే, యేటి? ఆ డేంజరుగాడుయెవడు? అన్నది సూడాల మనం" అన్నారు.

"సూసాం కాదా! కొండోలు...కోతలకి దిగిపోడం డేంజరు! అందుకాల్లని దింపిన గురువు డేంజరుగాడు " అన్నారంతా... మల్లీ-

"ఇదిగో...ఆ డేంజరు లై టార్పియ్యాల అది మరి ఎలగకూడదు.... అప్పుడంతా చీకటే! ఆ చీకటిల కొండోడిని నీ యిష్టమొచ్చినట్లు యేటాడుకో మల్లీ!" అని చెప్పారు బుగతబాబు.

అంతా అమితానంద భరితులయ్యారు బుగతబాబుగారి లైటార్పే సిద్ధాంతానికి!

"అయితే, లైటార్పినపుడేడేంజరూ జరుగదు గదా మనకి? " అని అనుమానంతో అడిగాడు ఓ సాహుకారి!

అందుకు బుగతబాబు - "అన్నీ ఆలోచించాను. రేపు మనమొక మనిషిని పంపి ఆర్ డీ వోగారూ, తాశీల్దారుగారూ వొచ్చారు. సమితాఫీసుల కూచున్నారు. భూముల విషయం మాట్లాడాలి మిమ్మల్ని రమ్మన్నారు -అని గురువుకి కబురు పంపుదాం. అతను నిజమే అని బయల్దేరి వస్తాడు. తోవలో యిటు పల్లానికీ, అటుఅడవికీ మధ్య... ఎటూ అందనిచోట మన మనుష్యుల్ని పెట్టి లైటు ఆర్పించడమే." అన్నాడు బుగత.

"గురువు తోటి... మరెవ్వులుండరా?" కర్నం.

"ఉంటే ఉంటారు! ఎంతమంది? ముగ్గురు నలుగురు!- యీడు సచ్చాన్రో అనిపడిపోతే, యింక కొండోడెవుడు నిలబడతాడు?" అని మోతుబరి రైతు అందుకు బదులిచ్చాడు!

"వెనకా ముందూ అన్నీచూడు! అటు ప్లీడర్లనీ, పోలిసోల్నీ గూడా సూసుకోమ్మీ! నాయకులంతా నీకు చనువే! యెంత కర్సయినా ఎనకాడకు... యీ ఊరినీ... దేశాన్నీ రక్షించు... మా వాటా ఎంతపడితే అంతా యిస్తాము" అని చెప్పాడు ఓ మోతుబరి!

"అన్నీ చూస్తాను... జాగ్రత్త! యిది యెక్కడా పొక్కకూడదు" అని చెప్పి, అందరూ ఎంతడబ్బు జమచేయాల్నో, ఎక్కడ మనుషుల్ని కూడదీయాల్నో, ఎలా యీ హత్యా కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించాల్నో పూర్తిగా ఆలోచించి, నిర్ణయించుకొని సమావేశం చాలించారు.

గోడలకు చెవులుండవు... గానీ బుగతలకు పాలేర్లుంటారు! బుగతబాబు దగ్గర పన్జేస్తున్న పాలేరు పుల్లడికి చెవులున్నాయి! పుల్లడి చెవిలో... యీ హత్యాపథకం పడింది!

ఒక క్షణం పుల్లడి గుండెలు దడదడలాడాయి!

"అమ్మనాయిన! యీ నంజి కొడుకుల యాపారాలకి, దోపిడీలకి అడ్డొచ్చినాడని... యీ కుట్ర పన్నుతారా? యీ దుర్మార్గానికి పూనుకుంటారా? ఆ గురువు చేసిన తప్పేటి? గురువు వల్లేకదా మా కంబార్ల జీతాలు పెరిగాయి! కూలోల్ల కూల్లు పెరిగాయి! మా బతుకులికింత దారి ఆ గురువే! అమ్మో! గురువుని రచ్చించుకోవాల!" అని ఆలోచించి, ఆ రాత్రే ఎవ్వరికీ కనబడకుండా, వలస వెల్లి...అక్కడి ముఖ్యులయిన సంగంవారికి... యిక్కడి కుట్ర గూర్చి చెప్పి తిరిగి ఊరొచ్చేసాడు... పాలేరు పుల్లయ్య!

* * *

పాలేరు పుల్లయ్య తెచ్చిన వార్త విన్న తర్వాత, ఆరాత్రే దగ్గర దగ్గరనున్న వలసల సంగం బాధ్యులూ, ఏజెన్సీ పార్టీ బాధ్యులూ, గురువూ... అంతా సమావేశమయ్యారు. పరిస్థితిని సమీక్షించుకున్నారు.

అంతా సమీక్ష జేస్తూ, ఏజన్సీ కమిటీ పార్టీ బాధ్యుడొకాయన –

"కామ్రేడ్స్! యిదేమీ వింత విషయంకాదు! వాళ్ళు మొదట్నిండీ మనల్ను అణగ దొక్కాలను కున్నారు. పోలీసు కేసులు పెట్టారు: గూండాల చేత కొట్టించారు! అయినా ఉద్యమం ఆగలేదు! యిక యిప్పుడు పార్టీ ముఖ్యుల్ని చంపేస్తేగానీ లాభం లేదనే నిర్ణయానికొచ్చారు! ఉద్యమాన్ని అణచటానికి, ఆరకంగా వారి దోపిడీని నిలుపుకోడానికి వాళ్ళు ఎంతకయినా తెగిస్తారని మన కర్థమవుతోంది!

ఈ యేజెన్సీ గ్రామాలన్నిటా మన సంగాలు వెలిసాయి. మనపార్టీ జెండా లెగురుతున్నాయి! ఉద్యమం రోజురోజుకీ పెరుగుతోంది! దీన్ని నిల్పుకోవాలి... మరింత ఉధృతం చేయాలి! అంచేత, ఇక నుండీ పార్టీ బాధ్యులూ, సంగం బాధ్యులూ అంతా రహస్య జీవితం గడపాలి ! కోర్టులనూ, అధికారుల రాయబారాలనూ బహిష్కరించాలి. ప్రజల్లో రహస్యంగా వుంటూ కార్యక్రమాల్ని కొనసాగించాలి ! ఇందులో భాగంగానే, యీనాటి నుండీ 'గురువూ' మిగతా ముఖ్యులూ రహస్య నిర్మాణానికి వెళ్లిపోవాలి! మనం పిలుపిచ్చిన పంటల స్వాధీనం కార్యక్రమాన్ని విజయవంతం చేయాలి" అని చెప్పాడు!

ఆ కామ్రేడ్ మాటలాపగానే, సోంవు కోపంతో ఊగిపోతూ –

"ఆ బుగత గోడెంత అంతకపోడో, యెంత దురుమారగ పోడో తెలిసింది గదా! ఆడు డబ్బుతోటి, పలుకుబడితోటి మా బతుకులు మాపీసినాడు! మా భూములు లాగేసినాడు! నూర్రూపాయలప్పుకి... నా జాకరమడి రాయించీసుకున్నాడు. ఆ బుగత తగువుకింద నా పోతుల్జెత తోలుకు పోనాడు" అని తనకు జరిగిన అన్యాయాన్ని చెప్పగా,

"మరి మా వొలస భూములేటయినాయి? మీమందరమూ సేరడో... మూరడో భూమితో వుండేవోలిమి! అలాటిదిప్పుడు మా కెవులికి సెంటుభూమి మిగల్లేదు! ఆ బుగతా, సావుకార్లూ వొడీసుకున్నారు! మా భూంవులమీద... మీమే కూలోలమయిపోయి, చేలుపెంచి...

ఆళ్ల గాదెలు నింపుతున్నాము" అన్నాడు పక్క వలస నుండి వచ్చిన మరో సంగం బాధ్యుడు!

అప్పుడు మల్లీ సోఁవు "ఆ భూములు మావి! ఆటిలోని బెడ్డలు మానెత్తురుగెడ్డలు! సేలూ...పంటమొక్కలు మా సెవటసుక్కలు! ఆట్ని యికొొదలగూడదు... మా కష్టం... మాకు దక్కాల! మా భూమి మాకు ఉండాల!" అన్నాడు ఆవేశంగా!

అంతా విన్న గురువు స్థిరంగా "అవును రేపే ప్రారంభం, ఆ బుగత భూమంతా రేపు కోస్సి, పంట స్వాధీనం చేసుకోవాలి. వలస వలసలన్నీ.... తెల్లారే సరికి సిద్ధం చేయాలి! పదండి...తలా ఓ ప్రాంతం వెళ్లి సిద్ధం చేద్దాం." అని చెప్పి అంతా విడిపోయారక్కడి నుండి...ఆ రాత్రి! చల్లగా తెల్లవారింది! కోళ్ళు అరుస్తూ...పెంటకుప్పల్ని దువ్వేస్తూ ఉడకబెడ్తున్నాయి చలికి! చెట్ల ఆకులు మంచుబిందువులను జలజలారాల్చుతున్నాయి. అప్పుడప్పుడూ వీచే రెబ్బకొండగాలి... గజగజ వొడికించేస్తోంది! చలికి గెంటులుకట్టిన గిరిజన్లు 'గెంటులు' విప్పేసారు. కొంటి కర్రలందుకున్నారు! కొడవళ్ళందుకున్నారు!

'జుంబిరి'ల సోఁవు అందరికీ ముందులేచి, ఊరిమొగానున్న రావిచెట్టుమీది ఎర్ర జెండాని ఒకచేత పట్టుకొని, మరోచేత దుడ్డుకర్రపట్టి బయల్దేరాడు! బిక్కుం వెదురుబాణం, శిలకోలలు పట్టుకున్నాడు!శిలకోలలు వదలటంలో బిక్కుం గొప్పనేర్పరి! బిక్కుం భార్య కొంటికర్రందుకుంది, కొడవలి భుజాన వేసింది. యిలా జుంబిరి, నీలకంఠాపురం, దగ్గరి దగ్గరి వొలసలన్నీ సాయుధమై.... తమ చెమట చుక్కల్తో పెరిగిన పంట మొక్కలను స్వాధీనం చేసుకోడానికి సిద్ధమయినాయి!

బుగత బాబునుండి మనిషొచ్చాడు – గురువుని ఆర్‌డీవో రమ్మన్నారని చెప్పటానికి! గురువు కన్పించలేదతనికి, చుట్టూ ఎటుచూసినా...కొడవళ్ళు, కత్తులూ బాణాలు, కర్రలూ...కేకలు! వాటి మధ్యలోంచి ముందుకొచ్చి బిక్కుం గొంతెత్తి "ఇదిగో! మీ బుగతకి చెప్పు! యీ కొండోళ్లు గొర్రెలు కారనీ, ఆడుపులీ – కాదనీ, యీ కొండలు మండుతున్నాయని చెప్పు. అడివి అంటుకున్నాదని చెప్పు!

యీ కొండల్లు...మాగుండెల్లు...గురువుని దాసుకున్నామనీ, గురువుని సంపటం ఆడికీ, ఆడిజాతికీ వొశింగాదని చెప్పు! యికబట్టి ఆడిజాతి రాజ్జెంపోనాదనీ, మా – సంగానిదే రాజ్జెమనీ సెప్పు! యిదిగో, యిప్పుడే, ఆడు ఆక్రమించుకున్న భూఁవండలమ్మీది పంట కోతకి సిద్ధమయినామనీ, దమ్ముంతే కాసుకోమన్నామనీ చెప్పు" అని తిరిగి కబురు చెప్పాడు.

ఆ వ్యక్తి కాలిమడమెత్తి పారిపోయాడు!

దాదాపుగా రెండువేలమంది గిరిజన్లు కదిలారు.

గిరిజన సంగం – అన్నారెవరో

"వర్థిల్లాలి" ప్రతిధ్వనించాయి గొంతులూ కొండలూ అడవులూ! ★

అరుణతార, మే 1985